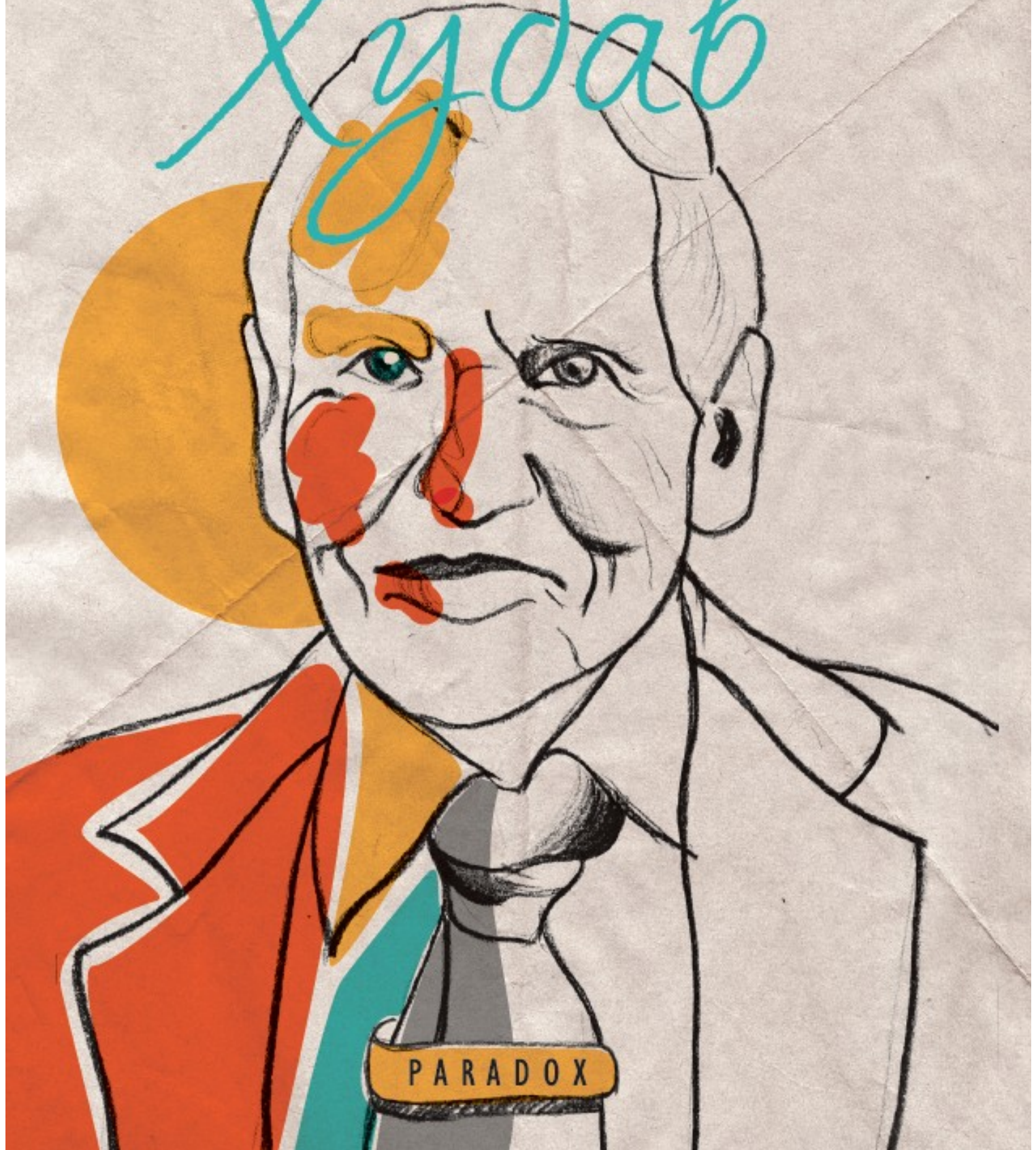


Жан д'Ормесон

**ТОЗИ МОЙ ЖИВОТ
СИ БЕШЕ**

Худав



PARADOX

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА:

АЗ: Неподкупен, строг, благосклонен и ироничен съдия. Сред интелектуалните и модните среди често го наричат леко подигравателно *Свъръхаз* заради висшите му функции и произтичащото от тях високомерие.

АЗ: Това съм аз. Удоволствия, работа, стремления, дребни и прочее, и прочее.

ИЗМЕЖДУ ДРУГИТЕ: политици, творци, писатели, журналисти, светски жени, курви, държавни и международни служители, шофьори, лекари, банкери, издатели, моряци, манекени, пощаджии, войници, безработни, стюардеси, мошеници, гении и т.н.

(позволено е да се добавят и още)

ДЕКОР

Декорът е светът.

Със своите морета, реки, планини, гори, дворци, замъци, градини, стари камъни, църкви и храмове, синагоги и джамии, пътни детелини и мостове, със своите навред еднакви закони и своите безбройни, но винаги различни в пространството и времето лица той е плашещ, но и красив.

ПОДСЪДИМИЯТ ДА
Стане



АЗ: Подсъдимият да стане!
АЗ: Дори и седнал, не стоя добре.
АЗ: Тогава си стойте седнал.
АЗ: Благодаря.
АЗ: Само не се кривете.
АЗ: Ще се опитам да седя изправен, доколкото мога.
АЗ: Не се престаравайте.
АЗ: Само колкото е необходимо.
АЗ: Знаете ли защо сте тук?
АЗ: Нямам никаква представа.
АЗ: Никаква представа, наистина ли?
АЗ: Наистина.
АЗ: Ни най-малка?
АЗ: Ни най-малка. Тук съм и това е.
АЗ: И не изпитвате тревога? Съмнение?
АЗ: Боже...
АЗ: Роден сте...
АЗ: Да.
АЗ: Ето, виждате ли!
АЗ: Е, очевидно...
АЗ: ...Кога?
АЗ: Родителите ми често ме уверяваха, че съм роден на 16 юни 1925 г., няколко дена преди началото на лятото,

някъде между Първата световна война и голямата криза, която е не по-малко световна. Откровено казано обаче, не знам нищо по въпроса. Това е нещо надали по-значимо от слух, подкрепен, тъй си мисля, от няколко купчини хартии, които се повтарят едни други. И няма никаква гаранция. Самоличността ми често ми изглежда доста смътна и е по-скоро юридическа фикция, отколкото научен факт.

АЗ: Къде?

АЗ: Дълго време разправях, че съм роден в „Ориент експрес“ или в Румели Хисар на европейския бряг на Турция. Тоест никъде. Или пък навсякъде. Гражданин на света. Космополит. Всъщност мисля, че съм роден в Париж, на улица „Грьонел“ в седми район. Все някъде трябва да се закачи човек. Французин съм и съм горд от това. Но само след няколко седмици започвам да пътешествам. Заминавам за Бавария. Говоря немски отпреди да проговоря на френски. И ако си тананикам нещо, когато съм на четири или пет години, то не е:

Хей, ръчички, хей ги две...

а:

*Hänschen klein
Ging allein
In die weite Welt hinein...¹*

АЗ: Име, фамилно и собствено?

АЗ: Жан, Брюно, Владимир, Франсоа дьо Пол Льофевр д'Ормесон.

АЗ: Жан ще свърши работа. Кръстителят или Евангелистът?

АЗ: Обичният ученик. Евангелистът.

¹ И тръгна сам Малкият Ханс по широкия свят. – Бел. прев.

АЗ: Ама защо Брюно, защо Владимир и защо Франсоа дьо Пол?

АЗ: Брюно беше често срещано собствено име в семейството на майка ми. Владимир пък беше името на по-малкия брат на баща ми. Баща ми се казваше Андре. Чичо ми Владимир е роден в Русия, където дядо ми е бил изпратен по служба. А ние до един сме потомци на една сестра на свети Франциск от Паола. От четири или пет века всички Ормесонци се казват Франсоа или Франсоаз дьо Пол.

АЗ (като преглежда записките си): Според няколко свидетелства сте имали правото на благородническа титла?

АЗ: Семейството ми, както изглежда, е било от занаятчийци. Придобива някакво подобие на известност през шестнайсети век. Измежду безбройно многото съдебни секретари, нотариуси, юристи, управители, които ще образуват скромната и горделива каста на парламентаристите, моето семейство проявява независим дух и започва да служи на краля. Историята започва в края на четиринайсети век около Анген с някой си Пиер Льофевр. Продължава с Оливие I, съветник на Мишел дьо л'Опитал и председател на Сметната палата. Шарл IX иска той да ръководи финансите му, но Оливие д'Ормесон отказва поста.

– Имам лошо мнение за паричните си дела – изглежда, е казал кралят, – понеже честните люде никак не желаят да се захващат с тях.

След множеството от разните му там Адам, Жан, Никола, Андре, семейната слава принадлежи на Оливие, третия с това име, който оставя след себе си един добре познат на историците *Дневник*; той играе важна роля във втората половина на седемнайсети век. Нека малко да се повъзвеличаем. Навремето имало поговорка: „Смел като Гиз, духовит като Мортмар, почтен като Ормесон“. В борбата си срещу Фуке, министър на финансите, покровител на изкуството и литературата, владетел на „Бел-Ил“, кой-

то повече или по-малко е укрепил, и на „Во-льо-Виконт“, най-красивия дворец във Франция по времето, когато Версай все още не е построен, Луи XIV и Колбер са убедени, че строгият Оливие д'Ормесон ще бъде най-удобният им инструмент за свалянето на обичайния разкоша главен интендант, който започва да ги тревожи.

Обаче тук настъпва драматичен обрат, който мадам Дьо Севинье дълго коментира в писмата до дъщеря си; тя е близка на семейство Ормесон и е предана приятелка на мецената от „Во-льо-Виконт“: Оливие д'Ормесон преценява, по съвест и дълбоко убеждение, че Фуке, определено виновен, не е много по-виновен от мнозина други – и особено от Мазарини и самия Колбер, който е заклет враг на обвиняемия. Не заслужава смъртно наказание. Оливие д'Ормесон се произнася в подкрепа на присъда за изгнание. Недоволен от такова голямо нахалство, кралят „смекчава“ изгнанието в доживотен затвор и изпраща Фуке под охраната на Д'Артанян, станал впрочем негов приятел, в зловещия затвор в Пинероло.

Уволнен, разорен, лишен от всичките си длъжности от отмъстителния Луи XIV, Оливие д'Ормесон е отхвърлен от обществото. В следващия век семейство Ормесон получава от краля, обзет може би от ретроспективни угризения, нещо не по-малко от наследствена титла: първородният в семейството става маркиз. Или поне на теория. По-късно Републиката ще признае с половин уста единствено титлите принц и херцог.

Впрочем, непървородните, към които принадлежа и аз, имат право само на почетна дворцова титла, тоест на абсолютно нищо. Шатобриан урежда въпроса веднъж завинаги, като разграничава в историята на тези, които сами се наричат или биват наричани *аристократи*, три последователни етапа: векът на службата, векът на привилегиите и векът на суетата.

АЗ: Професия?

АЗ: Ау! Този въпрос съм си го задавал през целия си живот.

Със самодоволство, може би, с горделивост или с арогантност, мисля, че мога да кажа: писател. Аз съм френски писател във времена, в които френските писатели, само до вчера триумфиращи навред по широкия свят, са ако не непременно на изчезване – все още има много такива, че дори може би стават и повече, – то поне залязващи: днес значимостта им далеч не е такава, каквато е била преди век или два. Аз съм Последният мохикан. Застрашен шедьовър. Последна издънка на славна династия. Нещо като динозавър, който е заплашен от изчезване. Ще са ми необходими много страници, за да обясня отговора си.

АЗ: Не се превъзнасяйте. Нека начнем работата откъм началото. Пристигате в Бавария. Защо?

АЗ: Баща ми беше дипломат. Беше част от племе, на което в онези времена все още му бе разрешено да се вози, окичено с пера на главата, на карети, теглени от осем бели коня и заобиколени от войници в парадни униформи. Седем години след края на Първата световна война Републиката се надяваше да откъсне добрата Бавария от лошата Прусия. Чиста илюзия. Ако все пак се появява някакъв намек за съпротива срещу Хитлер, то това се случва по-скоро в старите аристократични семейства от Прусия. Този, който представлява Франция в Берлин, е посланик. В Мюнхен трябваше да има единствено консул. Главен консул в краен случай. Но за да служи на мечтите на френското правителство (впрочем, бързо попарени), баща ми е пълномощен министър в Бавария.

АЗ: Каква е ролята на баща ви?

АЗ: Баща ми, за когото дълго съм говорил в някои от книгите си, беше консерватор или ултраконсерватор по отношение на нравите и ляв християнин в политиката. В това последното той беше последовател на движението *Льо сийон* и на Марк Сание. Беше пламенен република-

нец и демократ. С лек янсенистки уклон. Съчетаваше в едно социален консерватизъм, политически идеализъм и изключителна морална строгост. Подобно на учителите си Аристид Бриан, Луи Барту, Филип Бертело той бе привърженик на френско-германското сближаване. Огромен враг на войната, понякога до степен на пълна антивоенщина, той силно вярваше в сдобряването между противниците от клането от 1914 г.

Мисията му в Бавария бе изключително дълга: осем години. Когато пристига в Мюнхен през 1925 г., Хитлер е в затвора след неуспешен опит за преврат. Когато напуска Бавария през 1933 г., Хитлер е райхсканцлер.

АЗ: Какви бяха отношенията на баща ви с национал-социализма?

АЗ: Отвратителни. Ако баща ми мразеше нещо, то беше диктатурата. Посоката, по която поеха Германия и Бавария, му донесе огромно разочарование и го наскърби.

АЗ: Можете ли да ми кажете нещо за ежедневиия живот в Мюнхен към края на двайсетте години на миналия век?

АЗ: Родителите ми се бяха сприятелили с много хора в Бавария. Германци, но и чужденци. Измежду колегите на баща ми имаше едно наистина известно име: папският нунций, бъдещият кардинал Пачели, който ще стане папа Пий XII. Често съм разказвал историята с онзи обяд, или пък беше вечеря, когато нунцията дойде във френската легация.

Имах брат, който беше с четири или пет години по-голям от мен. Беше по-скоро самотник и малко див. Към него изпитвах обич и възхищение. Когато го раздразвах прекалено много, той ме наричаше „комара“. Един прекрасен ден родителите ми научиха, че той си изкарвал джобни пари като събирач на топки по мюнхенските тенис кортове. В паметта ми цялата работа се е запечатала като забавен скандал, придобил размерите на катастрофа.

На сутринта в деня на посещенияето на нунцията родителите ми изнасят лекция на Анри. Казват му да се държи

възпитано, да е с чисти дрехи, измити ръце, добре сресана коса и да не употребява груби думи. Обядът (или вечерята) минава прекрасно. Анри се държи много добре. След последната хапка брат ми е пратен обратно в стаята си и тогава той се сбогува с негово високопреосвещенство като същински джентълмен. Свежда учтиво глава, целува пръстена на нунция и си тръгва. Но на прага изведнъж се извързва и гръмогласно изгърсва:

– До скив, старче!

Всички се правят, че не са чули нищо. Родителите ми потъват вдън земя. Но все още се надяват, че катастрофата не е забелязана от нунция. Както повелява традицията, баща ми придружава бъдещия кардинал до колата му, като държи в ръка запален факел. После се връща при майка ми потиснат, но донякъде успокоен от привидното спокойствие на прочутия гост, който е останал невъзмутим.

Четиресет години по-късно брат ми, по това време главен финансов инспектор, води пратеничество във Ватикана и поднася почитанията си на Пий XII в кратко приветствено слово. Делегацията тъкмо се кани да се оттегли, когато Светият отец вдига ръка към брат ми, задържа го за миг и го пита:

– Вече не казвате ли на папата *старче*?

Родителите ми, които четяха доста малко, от време на време исторически книги и рядко романи, много харесваха музиката. Мюнхен им носеше наслада. Слушаха Бах, Хендел, Хайдн, Моцарт, Рихард Щраус, както и оперети. Сещам се за Бруно Валтер и Рихард Таубер. Също, разбира се, рефрените на Франц Лехар и тези от *Странноприемницата* „Белия кон“ на Ралф Бенацки – *Im Weissen Rössel am Wolfgangsee*:

*Das ist ein Traum, das ist zu schön um wahr zu sein...*¹

¹ „Това е сън, прекалено хубаво е, за да е истина...“ – Бел. прев.

Много французи идваха в Мюнхен на гости при родителите ми. Измежду тях имаше и един Ротшилд, много близък на баща ми, който му говореше на „ти“ – изключително рядко проявявана фамилиарност. Барон Робер дойде с такси и слезе пред вратата на легацията, а баща ми плати превоза.

– Какво ти дължа? – попита барон Робер.

– Нищо – простичко отвърна баща ми.

Но по сбирките, на които водеше приятеля си, той го представяше като „барон Дьо Ротшилд, чийто кредитор съм аз“. Забавлявахме се с простички неща, като в това имаше някаква наивност.

Легацията се намирал на брега на река Изар, която напоява Мюнхен. Имаше две места, измежду много други, където се събирал местното изискано общество: един хотел, „Байеришер хоф“, и един ресторант, „Фиерярес-цайтен“, където малко по-късно Йозеф Гьобелс и жена му Магда щяха да установят своя шаб и да посрещат приятелите си – а именно онези две от шестте сестри Митфорд, които клоняха към националсоциализма, докато Джесика твърдеше, че е комунистка и ще да ходи да се бие в Испания в редиците на републиканците; Даяна, която щеше да се омъжи за Осуалд Моузли, шефа на английските фашисти, а Гьобелс щеше да е свидетел на бракосъчетанието им, и Юнити, която държеше да я наричат Валкирия – тя беше влюбена в Хитлер и щеше да изстреля в собствената си глава куршум, който така и нямаше да я убие. Тези две заведения, заедно с музиката, прочутата Пинакотека, модните бутици, фестивалите на бирата и вурстовете издигаха репутацията на града, който на драго сърце се представяше като един баварски Париж.

АЗ: Не мътете водата. Говорете ми за самия себе си и за детските си спомени.

АЗ: Противно на зле обоснованата репутация, паметта ми е посредствена.